

## פרשת קדושים – משפט צדק

**יחידת הפסוקים:** ויקרא י"ט, ט"ו  
**רעיון מרכזי:** לשפוט אמת, בלי להיות מוטים משיקולים חיצוניים.  
**פסוק מרכזי:** "לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך".

### פתיחה:



- נאמר לתלמידים: מועצת התלמידים של בתי הספר במקום מגוריכם החליטה להקים "בית דין" של כל בתי הספר בעיר. בית הדין נועד לפתור בעיות שמתעוררות בין ילדים בבתי הספר.
- מועצת התלמידים ביקשה מכם לעזור לה לכתוב כללים לשופטים שייבחרו, כדי לדאוג לכך שהמשפט שיעשה יהיה משפט צדק.
- אלו כללים הייתם מציעים? כיצד נבחר את השופטים?
- נכתוב על הלוח את הרעיונות של התלמידים, לדוגמה:
  - שהשופטים תמיד יהיו מבית ספר אחר, כך שלא יהיו חברים של בעלי הדין.
  - אסור לשופטים לקבל שום דבר מהצדדים.
  - איסור לזכות בעל דין בגלל שהוא חזק ושכולם מפחדים ממנו.
 וכן הלאה.
- נדון: מה המכנה המשותף לרעיונות שעלו? הכללים שהוצעו נועדו לכך שהמשפט יהיה משפט צדק, ושהשופטים לא יטו את הדין.

### נקרא את הפסוק:

"לא תעשו עול במשפט

לא תשא פני דל

ולא תהדר פני גדול

בצדק תשפט עמיתך".



- אנו מציעים לא לפרש את המילים ישירות, אלא להבין אותן דרך הצגה.
- נזמין שלושה תלמידים להציג. אחד יהיה דל (וכדי להציג אותו נצטרך להבין ש'דל' = עני), אחד יהיה 'גדול' (עשיר), אחד יהיה שופט. מומלץ להביא תלבושות מתאימות.

- נבקש מהתלמידים להתבונן בפסוק ולראות מה הכלל המופיע בו שלו, מהו הדבר שלאורו צריך כל שופט ללכת? הכלל הוא: "בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ".

כעת נתאר את המקרה ונבקש להציג אותו: דולי הדל עובד אצל עושרי העשיר. כל חודש עושרי משלם לו משכורת של 500 ₪, והכל בסדר. אבל בחודש האחרון דולי טוען שעושרי שילם לו רק 400 ₪.



- ניתן זמן להציג, כשכל צד מתלהט וטוען טענותיו ומנסה לשכנע את השופט בצדקתו.
- נקריא את החלק המתאים בפסוק ונדון למה עלולה להיות נטייה לפסוק לטובת דולי. דולי הוא עני 100 ₪ זה הרבה עבורו. בשביל עושרי זה לא יהיה מורגש, אז אפילו אם עושרי צודק, נפסוק לטובת דולי...
- התלמידים ימצאו איזה חלק בפסוק אוסר להטות את המשפט לטובת דולי, "לא תִּשָּׂא פְּנֵי דָל!"
- נשאל את התלמידים למה עלולה להיות נטייה לפסוק לטובת עושרי: עושרי הוא עשיר, הוא בעל מעמד, יש לו יכולת השפעה. אם נפסוק לרעתו הוא עלול לנקום בנו, אולי חלילה נאבד את מקום עבודתנו בגלל זה. דולי הרי לא יעשה לנו כלום, הוא יספוג את גזר הדין בשקט, ילך הביתה והסיפור נגמר. אז אפילו אם דולי צודק, נפסוק לטובת עושרי..
- התלמידים ימצאו איזה חלק בפסוק אוסר להטות את הדין לטובת עושרי, "וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל!"
- כעת נקרא את תחילת הפסוק: "לא תַעֲשֶׂוּ עִוָּל בַּמִּשְׁפָּט". השופט צריך להיות נקי מכל השיקולים מסביב (ולכן למשל לא כדאי שיהיה חבר או מכר של מישהו מבעלי הדין). הוא חייב לפסוק בצדק, לא לפסוק לטובת מישהו בגלל שהוא עני או עשיר או גר ברחוב של סבתא שלו. רק לפי האמת. המטרה היא להוציא לאור את האמת.
- נבקש דוגמאות נוספות לסיבות שעלולות להיות להטיית משפט. ניתן לכתוב על הלוח ולהציג חלק, לפי הזמן ושיתוף הפעולה. להלן רעיונות (אך הכי טוב שיבואו מהתלמידים עצמם):
  - אדם פשוט מול אדם בעל משרה בכירה

- אדם לא מוכר מול אישיות ציבורית
- אדם זר לעומת בן המקום
- גוי לעומת יהודי
- אדם עם אופי קשה שלא יקבל את גזר הדין מול אדם רך ונעים

#### הרחבה:



- בחיי היום יום שלנו אנחנו לא מוגדרים שופטים, אבל בפועל אנחנו כל הזמן שופטים...  
 חכמים מלמדים שלמילים 'בצדק תשפוט עמיתך' יש גם הנחיה 'לדון כל אדם לכף זכות'.  
 וזה כבר ממש קשור לדברים שאנחנו נתקלים בהם כל יום:
  - במשחקים – נפסל או לא נפסל? שמר על הכללים או רימה?
  - במשפחה – למה אני ולא הוא או למה הוא ולא אני? והוא קיבל יותר ואני עזרתי יותר...
  - עם חברים – "הוא התחיל" או דווקא השני – כל הזמן מביעים דעה, כל הזמן שופטים. זה בתת מודע שלנו.
  - וכן הלאה.
- בחיי היום-יום אנחנו נתקלים באירועים שונים שדורשים מאתנו לשפוט, אף שאיננו שופטים. הלואי ונצליח להזכיר לעצמנו את הכלל של "בצדק תשפוט עמיתך", ולהביע דעה באמת ולא לפי מה שנח לנו או מי שחבר שלנו.
- נספר שלאחר פטירתו של הרב מרדכי אליהו, מצאו בארנקו פתק ובו תפילה שהיה מתפלל בבואו לדון: "חוס ורחם על כל יושבי כיסאות למשפט, ובפרט עליי. רחם עליי ותן לי לב שומע ודעת להבין לשפוט את עמך... ותצילנו מכל שגיאות וטעויות, ויהא ליבי חזק ואיתן להוכיח כל עושי עוול ולהציל עשוק מיד עושקו. ואל יישאנו יצרנו להעלים עין, חס וחלילה".
- אם הרב מרדכי אליהו, צדיק כל כך גדול, התפלל על כך שיצליח לדון ביושר - אנחנו מבינים עד כמה כל אחד ואחד מאתנו צריך להשתדל בכך ולהתפלל שיזכה לכך.
- נכין תעודת זהות למצווה שלמדנו בשיעור זה.